ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ
της 10ης Ιουλίου 1980 *

Στην υπόθεση 99/79,

η οποία έχει ως αντικείμενο αίτηση του Arrondissementsrechtbank του Χάρλεμ (πρώτο τμήμα) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, και με την οποία το εν λόγω δικαστήριο ζήτησε, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιόν του μεταξύ

1) **SA Lancôme,** με έδρα το Παρίσι,

2) **Cosparfrance Nederland BV,** με έδρα το Weesp,

και

1) **Etos BV,** με έδρα το Zaandam,

2) **Albert Heyn Supermart BV,** με έδρα το Zaandam,

την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία του άρθρου 85 της Συνθήκης και ορισμένων κανόνων εφαρμογής της διατάξεως αυτής,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

συγκείμενο από τους H. Kutscher, Πρόεδρο, A. O'Keeffe και A. Touffait, προέδρους τμήματος, Mertens de Wilmars, P. Pescatore, Mackenzie Stuart, G. Bosco, T. Koopmans και O. Due, δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

γενικός εισαγγελέας: G. Reischl
γραμματέας: A. Van Houtte

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

(το μέρος που περιέχει τα περιστατικά παραλείπεται)

Σκεπτικό

1 Με απόφαση της 19ης Ιουνίου 1979, η οποία περιήλθε στη γραμματεία του Δικαστηρίου στις 21 Ιουνίου 1979, το Arrondissementsrechtbank του Χάρλεμ υπέβαλε στο Δικαστήριο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 177 της Συνθήκης, προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία του άρθρου 85 και ορισμένων διατάξεων του κανονισμού 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962 (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/01, σ. 25).

2 Τα ερωτήματα αυτά τέθηκαν στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της Lancôme και της θυγατρικής της εταιρίας στις Κάτω Χώρες Cosparfrance Nederland, ενάγουσες της κύριας δίκης, και δύο εταιριών, Etos και Albert Heyn Supermart, εναγομένων της κύριας δίκης, οι οποίες εκμεταλλεύονται αλυσίδα καταστημάτων λιανικής πωλήσεως στις Κάτω Χώρες. Οι ενάγουσες ενήγαγαν τις εναγόμενες ενώπιον του Arrondissementsrechtbank του Χάρλεμ για να υποχρεωθούν να παύσουν να πωλούν είδη Lancôme στα καταστήματα που εκμεταλλεύονται και τα οποία δεν έχουν αναγνωρισθεί για την πώληση των ειδών αυτών. Οι ενάγουσες, οι οποίες υποστηρίζουν ότι οι εναγόμενες κατέστησαν ένοχες πράξεως αθεμίτου ανταγωνισμού υπονομεύοντας το σύστημά τους επιλεκτικής διανομής, παρακινώντας ιδίως τους αναγνωρισμένους αντιπροσώπους να παραβιάζουν τις συμβατικές τους υποχρεώσεις, ζητούν επίσης αποζημίωση για τη ζημία που υπέστησαν από αυτές τις ενέργειες.

3 Το σύστημα επιλεκτικής διανομής που έθεσε σε λειτουργία η Lancôme στηρίζεται ιδίως σε συμφωνίες επιλεκτικής διανομής τις οποίες συνήψε με τους γενικούς αντιπροσώπους που έχει αναγνωρίσει στα διάφορα κράτη μέλη της Κοινότητας καθώς και σε συμφωνίες πωλήσεως που συνήψε με εμπόρους λιανικής πωλήσεως στη Γαλλία. Η πρότυπη σύμβαση που συνήψε με τους γενικούς αντιπροσώπους κοινοποιήθηκε στην Επιτροπή στις 30 Ιανουαρίου 1963. Οι συμβάσεις που συνήφθησαν μεταξύ των εν λόγω γενικών αντιπροσώπων ή των θυγατρικών εταιριών της Lancôme και των διαφόρων αναγνωρισμένων μεταπωλητών κοινοποιήθηκαν αργότερα στην Επιτροπή.

4 Όταν οι εναγόμενες της κύριας δίκης ισχυρίστηκαν για την υπεράσπισή τους ότι η οργάνωση πωλήσεως των εναγουσών ήταν μερικώς άκυρη καθόσον ήταν αντίθετη προς το άρθρο 85, παράγραφος 1, οι ενάγουσες επικαλέστηκαν έγγραφο της 16ης Δεκεμβρίου 1974 του Γενικού Διευθυντή του Ανταγωνισμού της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Το έγγραφο αυτό, το οποίο απευθύνθηκε στη Lancôme, υπενθυμίζει ότι η τελευταία, κατόπιν ανακοινώσεως αιτιάσεων της 24ης Ιουλίου 1972, τροποποίησε τις συμβάσεις που συγκεκριμενοποιούν την οργάνωση της αγοράς εντός της ΕΟΚ κατά τρόπον ώστε οι αναγνωρισμένοι έμποροι λιανικής πωλήσεως να είναι στο εξής ελεύθεροι να μεταπωλούν και να αγοράζουν τα προϊόντα Lancôme σε οποιονδήποτε γενικό αντιπρόσωπο ή αναγνωρισμένο έμπορο γενικής πωλήσεως που είναι εγκατεστημένος εντός της ΕΟΚ, καθώς και να καθορίζουν τις τιμές τους πωλήσεως όταν πρόκειται για επανεισαγόμενα ή επανεξαγόμενα προϊόντα που προέρχονται ή έχουν ως προορισμό τις λοιπές χώρες της κοινής αγοράς. Το έγγραφο καταλήγει ως εξής:

«Έχω την τιμή να σας πληροφορήσω ότι, υπό τις περιστάσεις αυτές, δοθέντος ότι η εταιρία σας κατέχει μικρό μερίδιο σε κάθε χώρα της ΕΟΚ στην αγορά των προϊόντων αρωματοποιίας, καλλωπισμού και καλλυντικών και ότι στην αγορά αυτή υφίσταται αρκετά μεγάλος αριθμός ανταγωνιστικών επιχειρήσεων όμοιας σπουδαιότητας και διότι οι οικονομικοί δεσμοί που ενώνουν την εταιρία σας με τον όμιλο L'Oréal δεν φαίνονται στην προκειμένη περίπτωση να μπορούν να επηρεάσουν τον όγκο του κύκλου εργασιών σας για τα εν λόγω προϊόντα, η Επιτροπή θεωρεί ότι δεν συντρέχει πλέον γι' αυτήν λόγος, επί τη βάσει των στοιχείων που γνωρίζει, να παρέμβει στις προαναφερθείσες συμβάσεις δυνάμει των διατάξεων του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης της Ρώμης. Κατόπιν αυτού, η υπόθεση αυτή μπορεί να τεθεί στο αρχείο.»

5 Το Arrondissementsrechtbank αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να απευθύνει στο Δικαστήριο προδικαστικό ερώτημα που έχει ως εξής:

«Επειδή αφενός μεν

1) μια επιχείρηση εφαρμόζει σύστημα επιλεκτικής διανομής για την πώληση εντός της ΕΟΚ ειδών αρωματοποιίας και καλλωπισμού καθώς και καλλυντικών·

2) οι συμβάσεις επί των οποίων στηρίζεται αυτό το σύστημα επιλεκτικής διανομής υφίσταντο ήδη κατά το χρόνο ενάρξεως της ισχύος του κανονισμού 17 και κοινοποιήθηκαν εγκαίρως στην Επιτροπή με έντυπο Β, σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 1, του κανονισμού 17·

3) επήλθαν αλλαγές στις συμβάσεις αυτές, σύμφωνα με τις υποδείξεις της Επιτροπής που αναφέρονται στην τέταρτη έκθεση επί της πολιτικής ανταγωνισμού, στην παράγραφο 94·

4) ο γενικός διευθυντής του ανταγωνισμού απέστειλε στις 16 Δεκεμβρίου 1974 έγγραφο στην επιχείρηση αυτή το περιεχόμενο του οποίου αναφέρεται στο σκεπτικό της παρούσης αποφάσεως·

5) οι επιχειρήσεις του τομέα της αρωματοποιίας εφαρμόζουν κατά το πλείστον (αν όχι όλες) το σύστημα επιλεκτικής διανομής για την πώληση των "προϊόντων τους κύρους", όπως χαρακτηρίστηκε από την Επιτροπή στις παραγράφους 57 ώς 59 της Πέμπτης Εκθέσεώς της επί της πολιτικής του ανταγωνισμού·

6) δεν έγινε η δημοσίευση που αναφέρεται στο άρθρο 19, παράγραφος 3, του κανονισμού 17·

επειδή αφετέρου δεν συντρέχει λόγος ερεύνης αν υφίστανται στην προκειμένη υπόθεση οι περιστάσεις που αναφέρονται στις περιπτώσεις α και/ή β του ερωτήματος 3,

ζητεί από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων να κρίνει επί των ακολούθων ερωτημάτων:

1. Ποια είναι η φύση του εγγράφου του γενικού διευθυντή του ανταγωνισμού που αναφέρεται στο πιο πάνω στοιχείο 4), ιδίως από τις ακόλουθες απόψεις:

   1.1. Πρόκειται για δήλωση με την οποία η Επιτροπή θεωρεί ότι το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, δεν έχει εφαρμογή στις συμβάσεις στις οποίες επήλθαν οι αλλαγές που αναφέρονται στο πιο πάνω στοιχείο 3);

   1.2. Πρόκειται για περίπτωση εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης ΕΟΚ;

   1.3. Παράγει αποτελέσματα έναντι τρίτων;

   1.4. Θέτει τέρμα στην προσωρινή ισχύ των παλαιών συμβάσεων, οι οποίες είχαν κοινοποιηθεί εγκαίρως;

2. Είναι δυνατόν οι συμβάσεις στις οποίες επήλθαν οι αλλαγές που αναφέρονται στο πιο πάνω στοιχείο 3) να διαφεύγουν της εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, λόγω του ότι το μερίδιο της αγοράς που κατέχει η επιχείρηση που αναφέρεται στο πιο πάνω στοιχείο 1) είναι μικρό, μολονότι

   2.1. οι συμβάσεις αυτές περιλαμβάνουν διατάξεις που προβλέπουν αφενός μεν επιλογή εμπόρων λιανικής πωλήσεως που αποκαλούνται αναγνωρι-

σμένοι, αφετέρου δε την απαγόρευση προμηθείας οποιουδήποτε προσώπου πλην των καταναλωτών ή των αναγνωρισμένων εμπόρων λιανικής πωλήσεως,

2.2. οι ανταγωνιστές της επιχειρήσεως που αναφέρεται στο πιο πάνω στοιχείο 1) μετέρχονται την ίδια επιλεκτική διανομή,

2.3. η επιλεκτική διανομή φαινόταν μέχρι σήμερα να είναι δυνατή μόνον βάσει απαλλαγής δυνάμει του άρθρου 85, παράγραφος 3;

3. Αν έχει χορηγήσει η Επιτροπή σε μια επιχείρηση απαλλαγή δυνάμει του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης ΕΟΚ, για την εφαρμογή συστήματος επιλεκτικής διανομής, η απαλλαγή αυτή καθίσταται ανίσχυρη αν αποδειχθεί

α) ότι η εν λόγω επιχείρηση δεν τηρεί τις υποχρεώσεις ή τους όρους από τους οποίους εξαρτήθηκε η απαλλαγή και/ή

β) ότι στην πρακτική, τα εν λόγω προϊόντα προσφέρονται εντός της Κοινής Αγοράς από εμπόρους χονδρικής ή λιανικής πωλήσεως, που δεν επελέγησαν από την εν λόγω επιχείρηση;»

Επί του πρώτου ερωτήματος

6 Με το πρώτο ερώτημα ζητείται από το Δικαστήριο πρώτον να προσδιορίσει τη νομική φύση εγγράφων σαν αυτό που απευθύνθηκε στη Lancôme από τη Γενική Διεύθυνση του Ανταγωνισμού και να καθορίσει τα αποτελέσματα που παράγουν τέτοια έγγραφα στους τρίτους. Δεύτερον, ερωτάται αν ένα τέτοιο έγγραφο θέτει τέρμα στην «προσωρινή ισχύ» των προγενεστέρων συμφωνιών που είχαν κοινοποιηθεί εγκαίρως.

Ως προς τη νομική φύση των επιδίκων εγγράφων

7 Το άρθρο 87, παράγραφος 1, της Συνθήκης, εξουσιοδότησε το Συμβούλιο να εκδώσει κάθε χρήσιμο κανονισμό ή οδηγία για την εφαρμογή των αρχών που θέτουν τα άρθα 85 και 86. Σύμφωνα με την εξουσιοδότηση αυτή, το Συμβούλιο εξέδωσε κανονισμούς, ιδίως δε τον κανονισμό 17, της 6ης Φεβρουαρίου 1962 (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/01, σ. 25), οι οποίοι κατέστησαν αρμοδία την Επιτροπή να εκδίδει διαφόρων κατηγοριών κανονισμούς, αποφάσεις και συστάσεις.

8 Μεταξύ των μέσων που τέθηκαν έτσι στη διάθεση της Επιτροπής για την εκπλήρωση του έργου της περιλαμβάνονται οι αποφάσεις αρνητικής πιστοποιήσεως

και οι αποφάσεις εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 3. Όσον αφορά τις αποφάσεις αρνητικής πιστοποιήσεως, το άρθρο 2 του κανονισμού 17 του Συμβουλίου προβλέπει ότι η Επιτροπή μπορεί να πιστοποιήσει, κατόπιν αιτήσεως των ενδιαφερομένων επιχειρήσεων, ότι δεν υπάρχει λόγος με βάση τα στοιχεία των οποίων έλαβε γνώση να επέμβει ως προς τη συμφωνία, απόφαση ή πρακτική δυνάμει των διατάξεων του άρθρου 85, παράγραφος 1, ή του άρθρου 86 της Συνθήκης. Όσον αφορά τις αποφάσεις εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 3, τα άρθρα 6 και επόμενα του προαναφερθέντος κανονισμού 17 προβλέπουν ότι η Επιτροπή μπορεί να εκδώσει αποφάσεις που να κηρύσσουν τις διατάξεις του άρθρου 85, παράγραφος 1, ανεφάρμοστες σε ορισμένη συμφωνία εφόσον της είχε κοινοποιηθεί, εκτός αν είχε απαλλαγεί της υποχρεώσεως κοινοποιήσεως δυνάμει του άρθρου 4, παράγραφος 2, του εν λόγω κανονισμού.

9 Ο κανονισμός 17 και οι εκτελεστικοί του κανονισμοί καθορίζουν τους κανόνες που πρέπει να ακολουθεί η Επιτροπή για την έκδοση των προαναφερθεισών αποφάσεων. Όταν η Επιτροπή προτίθεται να χορηγήσει αρνητική πιστοποίηση δυνάμει του προαναφερθέντος άρθρου 2 ή να λάβει απόφαση εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης, υποχρεούται, δυνάμει του άρθρου 19, παράγραφος 3, του κανονισμού 17, να δημοσιεύσει το ουσιώδες περιεχόμενο της σχετικής αιτήσεως ή της κοινοποιήσεως καλώντας συγχρόνως τους τρίτους ενδιαφερομένους να της γνωστοποιήσουν τις παρατηρήσεις τους εντός προθεσμίας την οποία καθορίζει. Όπως προβλέπεται από το άρθρο 21, παράγραφος 1, του κανονισμού, οι αποφάσεις αρνητικής πιστοποιήσεως ή απαλλαγής πρέπει να δημοσιεύονται.

10 Είναι προφανές ότι έγγραφο σαν αυτό που απευθύνθηκε στη Lancôme από τη Γενική Διεύθυνση του Ανταγωνισμού, η οποία απεστάλη χωρίς να γίνουν οι διατυπώσεις δημοσιεύσεως που προβλέπονται στο άρθρο 19, παράγραφος 3, του κανονισμού 17, και το οποίο δεν αποτέλεσε αντικείμενο καμιάς δημοσιεύσεως δυνάμει του άρθρου 21, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού, δεν αποτελεί ούτε απόφαση αρνητικής πιστοποιήσεως ούτε απόφαση εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 3, κατά την έννοια των άρθρων 2 και 6 του κανονισμού 17. Όπως υπογραμμίζει η ίδια η Επιτροπή, πρόκειται απλώς για διοικητικό έγγραφο που καθιστά γνωστή στην ενδιαφερομένη επιχείρηση την άποψη της Επιτροπής ότι δεν συντρέχει λόγος, γι' αυτήν, να επέμβει ως προς τις εν λόγω συμβάσεις δυνάμει των διατάξεων του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, και ότι η υπόθεση μπορεί κατόπιν αυτού να τεθεί στο αρχείο.

11 Το έγγραφο αυτό, στηριζόμενο μόνο σε στοιχεία τα οποία γνωρίζει η Επιτροπή, το οποίο απηχεί εκτίμηση της Επιτροπής και τερματίζει μια διαδικασία ελέγχου των αρμοδίων υπηρεσιών της Επιτροπής, δεν έχει ως αποτέλεσμα να εμποδίζει τα εθνικά δικαστήρια, ενώπιον των οποίων γίνεται επίκληση του ασυμβιβάστου των επιδίκων συμφωνιών με το άρθρο 85, να εκφέρουν, βάσει των στοιχείων τα

οποία διαθέτουν, διαφορετική κρίση για τις εν λόγω συμφωνίες. Μολονότι δεν δεσμεύει τα εθνικά δικαστήρια, η γνώμη που εκτίθεται σε τέτοια έγγραφα αποτελεί πάντως πραγματικό στοιχείο το οποίο μπορούν να λαμβάνουν υπόψη τους τα εθνικά δικαστήρια κατά την έρευνα του ζητήματος αν συμφωνούν οι σχετικές συμφωνίες ή ενέργειες με τις διατάξεις του άρθρου 85.

Ως προς την προσωρινή ισχύ

12 Όπως έκρινε το Δικαστήριο προσφάτως με την απόφασή του της 14ης Δεκεμβρίου 1977, υπόθεση 59/77, De Bloos κατά Bouyer, Recueil 1977, σ. 2359, «κατά την περίοδο από της κοινοποιήσεως μέχρι της ημερομηνίας που η Επιτροπή προβαίνει στη λήψη αποφάσεως, τα δικαστήρια που έχουν επιληφθεί διαφοράς σχετικής με προγενέστερη συμφωνία που έχει κοινοποιηθεί κανονικά ή έχει απαλλαγεί της υποχρεώσεως κοινοποιήσεως πρέπει να αναγνωρίζουν στην απόφαση αυτή τα νομικά αποτελέσματα που τους προσδίδει ο νόμος που ισχύει για τη σύμβαση, χωρίς να μπορούν τα αποτελέσματα αυτά να τεθούν σε αμφιβολία με μια αμφισβήτηση που τυχόν εγείρεται για το ζήτημα του συμβιβασμού της με το άρθρο 85, παράγραφος 1».

13 Το παραπέμπον δικαστήριο ερωτά αν ένα έγγραφο σαν και αυτό της 16ης Δεκεμβρίου 1974, που απηύθυναν στη Lancôme οι αρμόδιες υπηρεσίες της Επιτροπής, έχει ως αποτέλεσμα να παύσει την προσωρινή προστασία που απελάμβαναν από της κοινοποιήσεώς τους, δυνάμει της νομολογίας του Δικαστηρίου, οι προγενέστερες συμφωνίες που είχαν κοινοποιηθεί εντός της προθεσμίας που προβλέπει το άρθρο 5, παράγραφος 1, του κανονισμού 17, ή είχαν απαλλαγεί της υποχρεώσεως κοινοποιήσεως.

14 Πριν δοθεί απάντηση στο ερώτημα αυτό πρέπει να υπομνησθούν οι σκέψεις που αποτελούν τη βάση της νομολογίας του Δικαστηρίου σχετικά με την «προσωρινή ισχύ».

15 Όπως δέχθηκε το Δικαστήριο στην απόφασή του της 9ης Ιουλίου 1969, Portelange κατά Smith Corona Marchant International, υπόθεση 10/69, Recueil 1969, σ. 309, το κείμενο του άρθρου 85 της Συνθήκης χαρακτηρίζεται από τη διατύπωση ενός απαγορευτικού κανόνα (παράγραφος 1) και των αποτελεσμάτων του (παράγραφος 2), ο οποίος μετριάζεται από την άσκηση εξουσίας παροχής παρεκκλίσεων από τον κανόνα αυτό (παράγραφος 3). Η εφαρμογή σε ορισμένη συμφωνία ή σε ορισμένες ρήτρες της τής αυτοδικαίας ακυρότητας προϋποθέτει επομένως ότι η συμφωνία αυτή εμπίπτει στην παράγραφο 1 του προαναφερθέντος άρθρου και ότι δεν μπορεί να υπαχθεί στις διατάξεις της παραγράφου 3.

16 Η αποκλειστική αρμοδιότητα εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 3, που έχει χορηγήσει στην Επιτροπή το άρθρο 9, παράγραφος 1, του κανονισμού 17, θεωρούμενη μαζί με τις διατάξεις που προβλέπουν τα άρθρα 6, παράγραφος 2, και 7 του εν λόγω κανονισμού υπέρ των προγενεστέρων συμφωνιών, ώθησε το Δικαστήριο στην κρίση ότι όσον αφορά τις εν λόγω συμφωνίες, η ασφάλεια δικαίου σε θέματα συμβάσεων απαιτεί, όταν η συμφωνία έχει κοινοποιηθεί σύμφωνα με τις διατάξεις του κανονισμού 17, να μη διαπιστώνει ο δικαστής την αυτοδικαία ακυρότητά της παρά μόνο αφού αποφασίσει η Επιτροπή δυνάμει του κανονισμού αυτού.

17 Υπό το φως των σκέψεων αυτών, η διατήρηση της προσωρινής προστασίας την οποία απολαμβάνουν οι προγενέστερες συμφωνίες που έχουν κοινοποιηθεί δεν δικαιολογείται πλέον από τη στιγμή που η Επιτροπή ειδοποίησε τους ενδιαφερομένους ότι έθεσε στο αρχείο την υπόθεση που τους αφορά. Όταν λάβει η Επιτροπή τέτοια θέση, που σημαίνει ότι δεν αντιμετωπίζει πλέον την έκδοση ατομικής αποφάσεως για τις συμφωνίες αυτές που έχουν κοινοποιηθεί, είναι απίθανο να κάνει ακόμη χρήση η Επιτροπή, υπέρ των συμφωνιών αυτών, της εξουσίας της εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 3, ενδεχομένως δε με αναδρομική δύναμη σε χρόνο προγενέστερο της κοινοποιήσεώς τους, όπως επιτρέπει το άρθρο 6, παράγραφος 2, του κανονισμού 17. Τίποτε πλέον δεν απαλλάσσει τα εθνικά δικαστήρια, ενώπιον των οποίων γίνεται επίκληση του αμέσου αποτελέσματος της απαγορεύσεως του άρθου 85, παράγραφος 1, από την υποχρέωση να αποφανθούν.

18 Στο πρώτο ερώτημα πρέπει επομένως να δοθεί η απάντηση ότι διοικητικό έγγραφο το οποίο καθιστά γνωστή στον ενδιαφερόμενο την άποψη της Επιτροπής ότι δεν υπάρχει λόγος, γι' αυτήν, να επέμβει ως προς κοινοποιηθείσες συμβάσεις, δυνάμει των διατάξεων του άρθρου 85, παράγραφος 1, έχει ως αποτέλεσμα να θέσει τέρμα στην περίοδο προσωρινής ισχύος την οποία απολάμβαναν, από της κοινοποιήσεώς τους, οι συμφωνίες που συνήφθησαν πριν από τις 13 Μαρτίου 1962, που κοινοποιήθηκαν εντός των προθεσμιών που προβλέπονται στα άρθρα 5, παράγραφος 1, του κανονισμού 17, ή είχαν απαλλαγεί της υποχρεώσεως κοινοποιήσεως. Οι κρίσεις που εκτίθενται σε τέτοιο έγγραφο δεν δεσμεύουν το εθνικό δικαστήριο, αποτελούν όμως πραγματικό στοιχείο που μπορούν να λάβουν υπόψη τους κατά την έρευνα του ζητήματος αν συμβιβάζονται οι εν λόγω συμβάσεις με τις διατάξεις του άρθρου 85.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

19 Με το δεύτερο ερώτημα που θέτει το εθνικό δικαστήριο ζητείται από το Δικαστήριο να κρίνει αν οι συμφωνίες επί των οποίων στηρίζεται ένα σύστημα επιλεκτικής διανομής μπορούν να διαφύγουν από την απαγόρευση του άρθρου 85, παράγραφος 1, λόγω του σχετικά μικρού μεριδίου της αγοράς που κατέχει η

σχετική επιχείρηση. Ως προς το ζήτημα αυτό το δικαστήριο παραπομπής εφιστά την προσοχή στο ότι οι ανταγωνιστές της εν λόγω επιχειρήσεως εφαρμόζουν επίσης την επιλεκτική διανομή. Καθιστά ακόμα, εξάλλου, γνωστή την άποψή του ότι μέχρι τώρα η επιλεκτική διανομή του φαινόταν δυνατή μόνον βάσει εξαιρέσεως δυνάμει του άρθρου 85, παράγραφος 3.

20 Όπως έκρινε το Δικαστήριο με την απόφασή του της 25ης Οκτωβρίου 1977, υπόθεση 26/76, Metro, Recueil 1977, σ. 1875, τα συστήματα επιλεκτικής διανομής αποτελούν στοιχείο ανταγωνισμού σύμφωνο με το άρθρο 85, παράγραφος 1, υπό την προϋπόθεση ότι η επιλογή των μεταπωλητών γίνεται με ποιοτικού χαρακτήρα αντικειμενικά κριτήρια, σχετικά με την επαγγελματική ικανότητα του μεταπωλητή, του προσωπικού του και των εγκαταστάσεών του, και ότι οι προϋποθέσεις αυτές καθορίζονται κατά τρόπο ομοιόμορφο έναντι όλων των δυνατών μεταπωλητών και εφαρμόζονται κατά τρόπο που δεν δημιουργεί διακρίσεις.

21 Κατ' ακολουθίαν, δίκτυο επιλεκτικής διανομής, η συμμετοχή στο οποίο εξαρτάται από προϋποθέσεις που βαίνουν πέραν μιας αντικειμενικής ποιοτικού χαρακτήρα επιλογής, εμπίπτει κατ' αρχήν στην απαγόρευση του άρθρου 85, παράγραφος 1, ιδίως δε όταν στηρίζεται σε ποσοτικά κριτήρια επιλογής.

22 Πάντως, όπως έκρινε το Δικαστήριο με την απόφασή του της 30ής Ιουνίου 1966, υπόθεση 56/65, L.T.M., Recueil 1966, σ. 337, για να είναι απαγορευμένη ως ασυμβίβαστη με την κοινή αγορά δυνάμει του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, μια συμφωνία μεταξύ επιχειρήσεων πρέπει να συντρέχουν διάφορες προϋποθέσεις που εξαρτώνται λιγότερο από τη νομική της φύση παρά από τις σχέσεις της αφενός μεν με το «εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών», αφετέρου δε με τον «ανταγωνισμό».

23 Για να κριθεί αφενός αν μια συμφωνία μπορεί να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, πρέπει να προσδιορισθεί, βάσει ενός συνόλου αντικειμενικών νομικών και πραγματικών στοιχείων, αν η συμφωνία αυτή πιθανολογεί επαρκώς ότι μπορεί να ασκήσει άμεση ή έμμεση, πραγματική ή δυνητική επίδραση στα ρεύματα των εμπορικών ανταλλαγών μεταξύ κρατών μελών.

24 Για να κριθεί αφετέρου αν μια συμφωνία πρέπει να θεωρηθεί απαγορευόμενη λόγω των νοθεύσεων του ανταγωνισμού που αποτελούν το αντικείμενό της ή το αποτέλεσμά της, πρέπει να εξετασθεί ο ανταγωνισμός μέσα στο πραγματικό πλαίσιο στο οποίο θα παραγόταν αν έλειπαν οι επίδικες συμφωνίες. Για το ζήτημα αυτό θα πρέπει να ληφθούν ιδίως υπόψη η φύση και η περιορισμένη ή μη ποσότητα των προϊόντων που αποτελούν το αντικείμενο της συμφωνίας, η θέση και η σημασία των μερών στην αγορά των σχετικών προϊόντων, ο μεμονωμένος

χαρακτήρας της επίδικης συμφωνίας ή, αντιθέτως, η θέση της μέσα σε ένα σύνολο συμφωνιών. Σχετικά με το ζήτημα αυτό το Δικαστήριο έκρινε με την απόφασή του της 12ης Δεκεμβρίου 1967, υπόθεση 23/67, Brasserie de Haecht I, Recueil 1967, σ. 525, ότι η ύπαρξη παρομοίων συμβάσεων, χωρίς να είναι αναγκαστικά αποφασιστική, αποτελεί περιστατικό το οποίο, μαζί με άλλα, μπορεί να σχηματίσει ένα σύνολο που αποτελεί το οικονομικό και νομικό πλαίσιο μέσα στο οποίο θα πρέπει να εκτιμηθεί η συμφωνία.

25 Είναι έργο του εθνικού δικαστηρίου, βάσει όλων των κρισίμων στοιχείων, να κρίνει αν η συμφωνία συγκεντρώνει πράγματι τις προϋποθέσεις για να υπαχθεί στην απαγόρευση του άρθρου 85, παράγραφος 1.

26 Κατόπιν αυτού, στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι οι συμφωνίες στις οποίες στηρίζεται ένα σύστημα επιλεκτικής διανομής, που θεμελιούται επί κριτηρίων συμμετοχής τα οποία βαίνουν πέραν μιας απλής ποιοτικού χαρακτήρα αντικειμενικής επιλογής, συγκεντρώνουν τα στοιχεία που τις καθιστούν ασυμβίβαστες με το άρθρο 85, παράγραφος 1, όταν οι συμφωνίες αυτές, είτε μεμονωμένα είτε συγχρόνως με άλλες, μέσα στο οικονομικό και νομικό πλαίσιο στο οποίο παρήχθησαν και βάσει ενός συνόλου αντικειμενικών νομικών και πραγματικών στοιχείων, μπορούν να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών και έχουν είτε ως αντικείμενο είτε ως σκοπό την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού.

Επί του τρίτου ερωτήματος

27 Ενόψει της απαντήσεως που δόθηκε στο πρώτο ερώτημα, το τρίτο ερώτημα που έθεσε το εθνικό δικαστήριο έχασε το αντικείμενό του.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε το Arrondissementsrechtbank του Χάρλεμ, με Διάταξη της 19ης Ιουνίου 1979, αποφαίνεται:

1) Διοικητικό έγγραφο το οποίο καθιστά γνωστή στον ενδιαφερόμενο την άποψη της Επιτροπής ότι δεν υπάρχει λόγος, γι' αυτήν, να επέμβει ως προς κοινοποιηθείσες συμβάσεις, δυνάμει των διατάξεων του άρθρου 85, παράγραφος 1, έχει ως αποτέλεσμα να θέσει τέρμα στην περίοδο προσωρινής ισχύος την οποία απολάμβαναν, από της κοινοποιήσεώς τους, οι συμφωνίες που συνή-

φθησαν πριν από τις 13 Μαρτίου 1962, που κοινοποιήθηκαν εντός των προθεσμιών που προβλέπονται στο άρθρο 5, παράγραφος 1, του κανονισμού 17, ή είχαν απαλλαγεί της υποχρεώσεως κοινοποιήσεως. Οι κρίσεις που εκτίθενται σε τέτοιο έγγραφο δεν δεσμεύουν το εθνικό δικαστήριο, αποτελούν όμως πραγματικό στοιχείο που μπορούν να λάβουν υπόψη τους κατά την έρευνα του ζητήματος αν συμβιβάζονται οι εν λόγω συμβάσεις με τις διατάξεις του άρθρου 85.

2) Οι συμφωνίες στις οποίες στηρίζεται ένα σύστημα επιλεκτικής διανομής, που θεμελιούται επί κριτηρίων συμμετοχής τα οποία βαίνουν πέραν μιας απλής ποιοτικού χαρακτήρα αντικειμενικής επιλογής, συγκεντρώνουν τα στοιχεία που τις καθιστούν ασυμβίβαστες με το άρθρο 85, παράγραφος 1, όταν οι συμφωνίες αυτές, είτε μεμονωμένα είτε συγχρόνως με άλλες, μέσα στο οικονομικό και νομικό πλαίσιο στο οποίο παρήχθησαν και βάσει ενός συνόλου αντικειμενικών νομικών και πραγματικών στοιχείων, μπορούν να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών και έχουν είτε ως αντικείμενο είτε ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού.

Kutscher O'Keeffe Touffait Mertens de Wilmars

Pescatore Mackenzie Stuart Bosco

Koopmans Due

Δημοσιεύτηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 10 Ιουλίου 1980.

Ο Γραμματέας
A. Van Houtte

Ο Πρόεδρος
H. Kutscher